תן מהם חצי טפח לכל כותל. שהרי מבחוץ נמדד אמתיים וחצי ארכו: **ה"ג תן רחבן של לוחות לרחבו של ארון: ה"ג חצי טפח מכאן וחצי טפח מכאן לכותל נשתיירו שני טפחים לשילוט.** וה"פ לשילוט שתהא ס"ת נכנסת ויוצאת בריוח לפי שהיתה מונחת אורכה לרוחב הארון דהיינו באותן שני טפחים שנשתיירו באורך הארון וס"ת עביה שני טפחים וארכה ששה טפחים והיתה מונחת בדוחק באותן שני טפחים שבאורך לכך היה הארון רוחב יותר ב"ט לשילוט וליטלה כרצונו: **וההן ארון.** והאי ארון נמי כלי הוא שהרי מיטלטל בשעת הנסיעה: **ה"ג ורחבן שלשה תן ארכן של לוחות לארכו של ארון: אצבע לכתלים מכאן.** שהטפח ד' אצבעות: **חצי טפח מכאן וכו' לשילוט.** ליטול הלוחות מן הארון לעת הצורך: **נתן של זהב.** הפנימית בשל עץ האמצעי ושל עץ נתן בשל זהב החיצון: **להביא שפתו העליונה.** של העץ שיחפנו בזהב: **להביא בין נסר לנסר.** נמי יפה זהב דקמ"ל קרא בכל היכא דאפשר לצפותו זהב יפה אבל ליפוי העליון לרשב"ל א"צ ריבוי דלא גרע משאר מקומות: **ויכתבם על שני לוחות אבנים.** מיעוט לוחות שנים

תן מהם חצי טפח לכל כותל נשתייר שני טפחים לספר תורה רחבו של ארון תשעה טפחים דכתיב [1]אמה וחצי רחבו אמתא אשיתא ופלגות אמתא תלתא [א]וארבעה לוחות היו בו שנים שלימים ושנים שבורים דכתיב [2]אשר שברת ושמתם בארון הלוחות היו כל אחד ואחד ארכן ששה טפחים ורחבן ששה טפחים [ב]תן רחבן של לוחות לרוחבו של ארון נשתייר שם שלשה טפחים חצי טפח מכאן לכותל זה וחצי טפח מכאן לכותל זה וטפחיים לשילוט מקום שספר תורה (א)מונח ר"ש בן לקיש אמר באמה בת חמשה טפחים היה הארון עשוי מאן תנא באמה בת חמשה טפחים ר' יהודה דתנינן תמן ר' יהודה אומר אמת הבנין ששה(א) של הכלים חמשה וההן ארון כלי הוא על דעתיה דרבי יהודה דו אמר באמה של חמשה טפחים היה אורכו(ב) עשוי שנים עשר טפח ומחצה דכתיב אמתים וחצי ארכו אמתא חמשא ואמתא ה' ופלגות אמתא תרי ופליג וד' לוחות היו בו שנים שלימים ושנים שבורים דכתיב אשר שברת ושמתם בארון והלוחות היה כל אחד ואחד ארכן ששה טפחים ורחבן [ג]ששה טפחים תן (רחבן) ארכן של לוחות לארכו של ארון ונשתייר שם חצי טפח אצבע לכותל מכאן ואצבע לכותל מכאן רוחבו של ארון שבעה טפחים ומחצה דכתיב אמה וחצי רחבו אמתא חמשה ופלגות אמתא תרי ופליג [ד]וד' לוחות היו בו שנים שלימים ושנים שבורים דכתיב אשר שברת ושמתם בארון הלוחות היה כל אחד ואחד ארכן ששה טפחים ורחבן ששה טפחים תן רחבן (ארכן) לרוחבו של ארון ונשתייר שם טפח ומחצה אצבע לכותל מכאן ואצבע לכותל מכאן חצי טפח מכאן וחצי טפח מכאן לשילוט כיצד(ג) עשה בצלאל את הארון [ה]ר"ח (בן גמליאל) אמר שלש תיבות עשאו שתים של זהב ואחת של עץ נתן של זהב בשל עץ ושל עץ בשל זהב וציפהו דכתיב [3]וצפית אותו זהב טהור מבית ומחוץ מת"ל תצפנו להביא שפתו העליונה רשב"ל(ד) אמר תיבה אחת עשאו וציפהו דכתיב וצפית אותו זהב טהור מבית ומחוץ מת"ל תצפנו א"ר פנחס להביא בין נסר לנסר [א] כיצד היו הלוחות כתובים [ו]ר'(ה) (ב)חנינה (בן אחיה ר' יהודה) בן גמליאל אומר חמשה על לוח זה וחמשה על לוח זה הה"ד [ז][4]ויכתבם על שני לוחות אבנים חמשה על לוח זה וחמשה על לוח זה ורבנן אמרי עשרה על לוח זה ועשרה על לוח זה [ח]הה"ד ויגד לכם את בריתו אשר צוה אתכם לעשות עשרת הדברים עשרה על לוח זה ועשרה על לוח זה ר"ש בן יוחאי אומר עשרים על לוח זה ועשרים על לוח זה [ט]דכתיב ויכתבם על שני לוחות אבנים עשרים על לוח זה ועשרים על לוח זה רבי סימאי אמר ארבעים על לוח זה וארבעים על לוח זה דכתיב [5]מזה ומזה הם כתובים טטרוגה חנניה בן אחי רבי יהושע אומר בין כל דבור ודבור דקדוקיה ואותיותיה של תורה דכתיב [6]ממולאים בתרשיש כימא רבא ר"ש בן לקיש כד הוה מטי הדין קרייה הוה אמר יפה למדני חנניה בן אחי רבי יהושע מה הים הזה בין גל גדול לגל גדול גלים קטנים כך בין כל דבור ודבור דקדוקיה ואותיותיה של תורה אמר ר' תנחומא [י]איתקשיית קומי רבי פנחס אתיא כר' יהודה ולא אתיא כר"מ מ"ט דר' יהודה דכתיב [7]לקוח את ספר התורה הזה ושמתם אותו מצד ארון ברית ה' וגו' [כ]על דעתיה דר' יהודה דו אמר היכן היה ספר תורה נתון כמין גלוסקיי' עשוי לו מבחוץ והיה ספר תורה נתון בתוכו מ"ט דר"מ דכתיב [8]ונתת את הכפורת על הארון מלמעלה ואל הארון תתן את העדות אשר אתן אליך על דעתיה [ל]דר"מ דו אמר אין מוקדם ומאוחר בתורה אלא ואל הארון תתן את העדות אשר אתן אליך ואח"כ ונתת את הכפורת על הארון מלמעלה רבי פנחס (ג)בשם רשב"ל [מ]התורה(ו) שנתן לו הקב"ה למשה נתנה לו אש לבנה חרותה באש שחורה היא אש מובללת באש חצובה מאש ונתונה מאש (ז)דכתיב [9]מימינו אש דת למו:

הלכה ב מתני' (ד)היכן היו השתחויות האלו ארבע בצפון וארבע בדרום שלש במזרח וב' במערב כנגד (ח) שלשה עשר שערים דרומיים סמוכים למערב שער העליון שער הדלק שער הבכורות שער המים ולמה נקרא שמו שער המים שבו מכניסין צלוחית של

...שער הסמוך למערב שהוא שער העליון ואחריו שער הדלקה של לשכת העצים שהיתה בעזרה ודרך שם היו מכניסים עצי המערכה שדולקים ע"ג המזבח: **שער הבכורות.** שמכניסים שם הבכורות

ריבב"ן

מתני' (ט)**(עד ד') לצוחית.** שלימה שהיתה מחזקת ג' לוגין כדאמר בסוכה בפ' בתרא שהיו מנסכין בתמיד של שחר בחג בשעת ניסוך היין שהוא רביעית ההין דהיינו ג'

תקלין חדתין

טפחים: **חצי טפח לכל כותל.** לעובי הכתלים שהרי מבחוץ נמדד אמתים וחצי ארכו: **לס"ת.** שכתב משה ...

מסורת הש"ס

א) טפחים, ב) של ארון, ג) יומא עב ב, ד) מדרש חזית פ' תורי זהב, ה) מדרש חזית פ' ידיו גלילי זהב, ו) שם פ' ראשו כתם פז, ז) הלא הוא, ח) מדות פ"ב מ"ו, ט) נראה דל"ל עד שער המים שבו מכניסין צלוחית וכו',

נוסחת הבבלי

(א) שם"ת מונח בתוכה ריש לקיש כו' אצבע (ומחצה) לכתלים כו' ואצבע (ומחצה) לכתלי' כו' אצבע לכל כותל נשתייר חצי טפח מיכן וחצי טפח מיכן לשלוט מקום שס"ת מונח: **(ב)** חנניה בן אחי ר' יהושע אומר כו': **(ג)** ר"פ אמר בשם ר"ש תורה שנתן הקב"ה לו למשה אש לבנה כו' היא מאש חלובה נולדת מאש מובללת מאש נתונה מימינו של הקב"ה שנאמר מימינו אש דת למו: **(ד)** והיכן היו משתחוים כו' י"ג שערי' דרומיים כו':

הגהות הגר"א

[א] מן וארבעה לוחו' עד תן רוחבן נמחק: [ב] צ"ל תן אורכן של לוחות לרוחבו של ארון וכו': [ג] צ"ל ורחבן שלשה טפחים וכ"נ גירסת הק"ע: [ד] מכאן עד תן רחבן כו' נמחק: [ה] ר"ח בן גמליאל ל"ג. ונשתבש מסוגיא דלקמן והכא בר פלוגתיה ר"ש ב"ל והוא סתם ר"ח: [ו] ר"ח בן גמליאל גרסינן דהא כאן בר פלוגתיה רשב"י: [ז] ה"ג ויכתוב על הלוחות את דברי הברית עשרת הדברי' כו'. ודריש עשרת על שתיהן יחד ה' על זה וה' על זה. ופסוק הכתוב בספרי' שבוש הוא: [ח] ה"ג שנאמר ויגד לכם את בריתו וכו' ויכתבם על שני לוחות האבנים. כי ממלת ויכתבם קא דריש י' על לוח זה וי' על לוח זה לכן ראוי לכתוב גם סיפי' דקרא: [ט] צ"ל שנא' כתובים משני עבריה' כתב על לוח זה וכתב על לוח זה: [י] ה"ג אמר ר' תנחומא אתקשיתא קומי דר' פינחס כר"מ ניחא לר"י קשיא ס"ת היכן מונח על דעתיה דר' יהודה כמין גלוסקי' עשו לו מבחוץ והיה ס"ת מונח בתוכו כצ"ל וה"פ דלר"מ יהיה מקום לס"ת כדלעיל אבל לר"י היכן היה הס"ת מונח ומשני כמין גלוסקי' כו'. ובבבלי שם איתא ארגז שהשיבו פלשתי' עליו הי' הס"ת מונח: [כ] מן על דעתי' דר"י עד מ"ט דר"מ ל"ג. כי כבר גרסינן לה לעיל קודם מ"ט דר"י: [ל] צ"ל ע"ד דר' יהודה. ועי' בספר תקלין חדתין ותמצא טעם לשבח לכל הגרסאות הנ"ל: [מ] ה"ג תורה שנתן הקב"ה למשה אש לבנה חרותה באש שחורה מובללת מאש חלובה באש נתונה באש שנאמר מימינו וכו':

גליון הש"ס

[א] עי' שו"ת הרדב"ז ח"ג סימן תקמ"ט:

תורה אור השלם

1. וְעָשׂוּ אֲרוֹן עֲצֵי שִׁטִּים אַמָּתַיִם וָחֵצִי אָרְכּוֹ וְאַמָּה וָחֵצִי רָחְבּוֹ וְאַמָּה וָחֵצִי קֹמָתוֹ: שמות כה י
2. וְאֶכְתֹּב עַל הַלֻּחֹת אֶת הַדְּבָרִים אֲשֶׁר הָיוּ עַל הַלֻּחֹת הָרִאשֹׁנִים אֲשֶׁר שִׁבַּרְתָּ וְשַׂמְתָּם בָּאָרוֹן: דברים י ב
3. וְצִפִּיתָ אֹתוֹ זָהָב טָהוֹר מִבַּיִת וּמִחוּץ תְּצַפֶּנּוּ וְעָשִׂיתָ עָלָיו זֵר זָהָב סָבִיב: שמות כה יא
4. וַיַּגֵּד לָכֶם אֶת בְּרִיתוֹ אֲשֶׁר צִוָּה אֶתְכֶם לַעֲשׂוֹת עֲשֶׂרֶת הַדְּבָרִים וַיִּכְתְּבֵם עַל שְׁנֵי לֻחוֹת אֲבָנִים: דברים ד ג
5. וַיִּפֶן וַיֵּרֶד מֹשֶׁה מִן הָהָר וּשְׁנֵי לֻחֹת הָעֵדֻת בְּיָדוֹ לֻחֹת כְּתֻבִים מִשְּׁנֵי עֶבְרֵיהֶם מִזֶּה וּמִזֶּה הֵם כְּתֻבִים: שמות לב טו
6. יָדָיו גְּלִילֵי זָהָב מְמֻלָּאִים בַּתַּרְשִׁישׁ מֵעָיו עֶשֶׁת שֵׁן מְעֻלֶּפֶת סַפִּירִים: שיר השירים ה יד
7. לָקֹחַ אֵת סֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה וְשַׂמְתֶּם אֹתוֹ מִצַּד אֲרוֹן בְּרִית יְיָ אֱלֹהֵיכֶם וְהָיָה שָׁם בְּךָ לְעֵד: דברים לא כו
8. וְנָתַתָּ אֶת הַכַּפֹּרֶת עַל הָאָרֹן מִלְמָעְלָה וְאֶל הָאָרֹן תִּתֵּן אֶת הָעֵדֻת אֲשֶׁר אֶתֵּן אֵלֶיךָ: שמות כה כא
9. וַיֹּאמַר יְיָ מִסִּינַי בָּא וְזָרַח מִשֵּׂעִיר לָמוֹ הוֹפִיעַ מֵהַר פָּארָן וְאָתָה מֵרִבְבֹת קֹדֶשׁ מִימִינוֹ אֵשׁ דָּת לָמוֹ: דברים לג ב